

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

CHRISTIAN DITLEV FREDERIK REVENTLOW

- frejdig og taknemmelig

af Per Aaby
for Reventlowmuseet

Udgivet af:

© Reventlowmuseet, Pederstrup, 1994

Redaktion:

Johannes Nørgaard Petersen

Per Aaby

Bjarne Lund Hansen

Illustrationer:

Johannes Nørgaard Petersen (fotos)

Preben Topp (tegninger)

Grafisk tilrettelæggelse:

Leo Andersen

Skrifttype:

Jante

Sats og tryk:

Amtscentralen i Maribo

Forsiden:

C. D. F. Reventlow (efter maleri af

Hans Hansen ca. 1805)

Bagsiden:

Reventlow-Museet (fotograferet 1993)

ISBN 87-888-38-218

CHRISTIAN DITLEV FREDERIK REVENTLOW

- frejdig og taknemmelig

af Per Aaby
for Reventlowmuseet
1994

Indhold

Statskuppet	5
Greven fra Lolland	8
Barndommen og de unge år	10
Europa	12
Elskede Frederikke Charlotte!	14
Den unge lensgreve	16
Far, mor og børn	18
Den Store Landbokommission	20
Hans Excellence Statsministeren	22
Nedturen	24
Hvor der er hjerterum	26
Opfindsomme Reventlow	28
Reventlow som forstmand	30
Reventlows skoler	32
Udødeligheden	35
 <i>Efterskrift:</i>	
Husene på Pederstrup	38
Litteraturliste	42
Illustrationsliste	43

KAPITEL 1

Statskuppet

Christiansborg, den 14. april 1784. Aftenen vil snart sænke sig over det enorme slot. På de lange gange og brede trapper høres ekkoet af kavalers og hofdammers hæle imod marmorgulvene.

Det kunne have været en fredfyldt aften, men i fløjen ved de kongelige gemakker er et statskup forberedt. Ikke mod kongen, men imod de personer, som behersker ham.

Hvis kuppet mislykkes, kan det koste halshugning for de sammensvorne. Men de føler, at det er "den gode sag" de kæmper for.

Danmark havde på denne tid en enevældig konge, som kunne befale alt (ligesom en diktator). Men kongen her, Christian den 7., var meget alvorligt sindssyg. Han var så syg, at havde han været en ganske almindelig bonde eller borger, ja, så var han simpelt-

I 1700-tallet vidste man ikke, hvordan man skulle hjælpe sindssyge. Hvis patienten blev voldsom, havde man ikke anden mulighed end at lægge det ulykkelige menneske i en **dårekiste**. Det var en trækasse, hvor der i den ene ende var et hul, hvor hovedet kunne stikke ud.

hen blevet proppet ned i en **dårekiste**

Men alle ved hoffet ville have det til at se ud som om, at der ikke var nogen syg konge. Derfor blev den stakkels syge konge slæbt ind til møder i statsrådet. Her skulle han så sætte sin underskrift på alt det, som andre havde bestemt. Det gjorde han gerne, bare han kunne få fred. Så hurtigt som muligt, så han kunne komme ind til sig selv.

Mødet i Gehejme-statsrådet den 14. april kl. 18 var særlig vigtigt! Her skulle nemlig den kun 16-årige kronprins Frederik deltage for første gang.

Men den unge kronprins havde allerede for længe siden aftalt en kupplan med nogle af de fornemste adelsmænd og embedsmænd i Danmark: Planen var, at den unge kronprins Frederik skulle tage magten fra arveprinsen og hans medarbejder, Guldberg. Han, kronprinsen, skulle fra nu af styre på sin fars vegne. Det var planen.

Så ung han var, havde han behov for dygtig støtte. Det fandt han i kredsen omkring grev Christian Ditlev Frederik Reventlow.

Og nu var dagen kommet, hvor det måtte briste eller bære. Den unge kronprins var grundigt instrueret i, hvad han skulle gøre og sige på mødet. Han kunne "lektionen".

Udenfor i sidelokalet og på gangene er der voldsom nervøsitet. Det er de sammensvorne, den unge kronprins Frederiks støtter: Christian Ditlev Frederik Reventlow, dennes bror, Johan Ludvig Reventlow og Ernst Schimmelmann. De kan ikke selv deltage i mødet, men må vente på udfaldet af planen.

Reventlow har forberedt sig godt: Han har skrevet breve til sin søster, Louise, breve, som handler om harmløse ting. For han ved, at der findes spioner i postvæsenet. Han har også sikret sig støtte hos kommandanten på **kastellet**, hvis noget skulle gå galt. Her står han så klar med en lille styrke af betroede soldater på trappen ved de kongelige lokaler.

Nu sker der noget på trapperne og i de lange korridorer: Den sindssyge konge, fulgt af et par håndfaste lakajer, skrider frem mod statsrådets mødelokale. Der venter arveprinsen, Guldberg og den 16-årige kronprins Frederik.

Kong Christian den 7. (efter maleri af Jens Juel fra begyndelsen af 1780'erne.

Nerverne er på højkant. Mødet er dårlig nok kommet rigtigt i gang, før kronprinsen rejser sig og fremsætter to vigtige erklæringer. Inden nogen kan stoppe ham, lægger han papperne til underskrift for den sindssyge konge. Kongen skriver straks under.

Kastellet var Københavns hovedfæstning og ligger ved Langelinie.

Arveprinsen var arving til tronen næst efter kronprinsen og hans arvinger. Han var halvbroder til kronprins Frederik.

Ligeledes har det behaget Hs. Kongelige Majestæt under 15de April d. A. efter Ansøgning i Naade at entledige Stats-
Ministerne Geheimeraad Greve Hr. Joachim Godsche
Moltke, Geheimeraad Hr. Christian Ludvig Steemann,
Geheimeraad Hr. Ove Høegh Guldberg og Geheimeraad
Hr. Marcus Gerhard Greve af Rosenkrone fra deres hidtil
havte Embeder.

På det ene papir stod der, at Guldbergs og **arveprinsens** regering var slut. Slut, punktum: de var fyret! På det andet, at for fremtiden skulle alle love og befalinger underskrives af både kongen OG KRONPRINSEN. - Sådan!

Vild panik! Fra mødelokalet hører Reventlow og hans venner voldsom larm. Stole væltes, borde skubbes over gulvet. Døre rives op. Ud styrter kronprinsen med sine to vigtige papirer knuget i hånden. Kongen flygter rædselsslagen til sit eget gemak, men bliver indhentet af arveprinsen. Da arveprinsen forsøger at trække kongen med til **enkedronningens** gemak, lægger kronprinsen sig imellem. Et re-

Sådan stod kuppet omtalt i forgængerens til Berlingske Tidende for april 1784. I vore dage ville en sådan sensation have fyldt hele forsiden dagen efter, men dengang kom der blot en ganske lille notits 14 dage efter.

gulært slagsmål, som kronprinsen dog vinder. Dermed er magtskiftet nu en kendsgerning.

Guldberg og arveprinsen må for fremtiden finde sig i mindre betydelige stillinger. Langt borte fra hovedstaden. I stedet får nu Reventlow og de andre sammensvorne det store ord i Danmark. I mange år retter kronprins Frederik sig stort set efter deres råd.

Og dermed startede et stort reformarbejde, som på få år befriede Danmarks bønder fra herremændenes og godsejernes trældom!

Enkedronningen var den forrige konges (Frederik den 5.s) anden kone. Hun var stedmoder til den sindssyge Christian den 7. og moder til arveprinsen.

Greven fra Lolland

Hvem er han så denne mand, Christian Ditlev Frederik Reventlow? Han er chef for Det kongelige Rentekammer, hvor han styrer kongens vældige godsbesiddelser, og han har magt til at ændre **kronbøndernes** tilværelse, hvis kronprinsen godkender hans idéer.

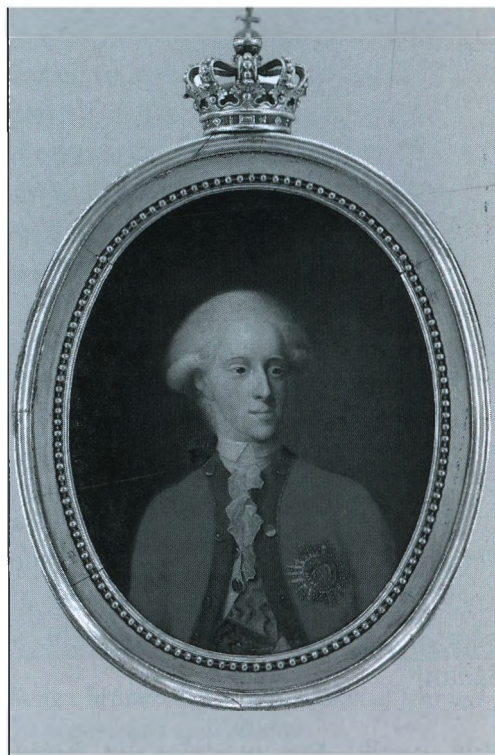
Selv er Reventlow en af landets største godsejere. Han ejer mange tusinde tønder land, og han har på sin egen jord hundredvis af **hovbønder** i sit brød.

Han var hele livet igennem dybt forelsket i sin kone, Frederikke Charlotte. Sammen havde de en masse dejlige børn.

Hvorfor ville denne mand så vove livet for at ændre Danmark?

Fordi han var besat af tanken om at gøre bønderne frie. Også hans egne bønder.

Bønderne skulle blive "et lykkeligt og kækt folk", sagde Reventlow. Det skadede nok heller ikke, at det ville hjælpe på økonomien.

Den unge kronprins Frederik (efter maleri af Jens Juel fra slutningen af 1780'erne).

Og nu fik han så chancen, takket være den unge kronprins Frederik.

På kongens godser var der mange landsbyer og i hver af dem ca. 10 gårde. Bønderne på disse gårde kaldtes **kronbønder**. Gårdene i landsbyerne var kongens ejendom.

Herremanden ejede landsbyens gårde. Som delvis betaling for at få en gård i fæste måtte bonden betale med sin arbejdskraft. Han måtte udføre **hoveri** på herremandens jord.

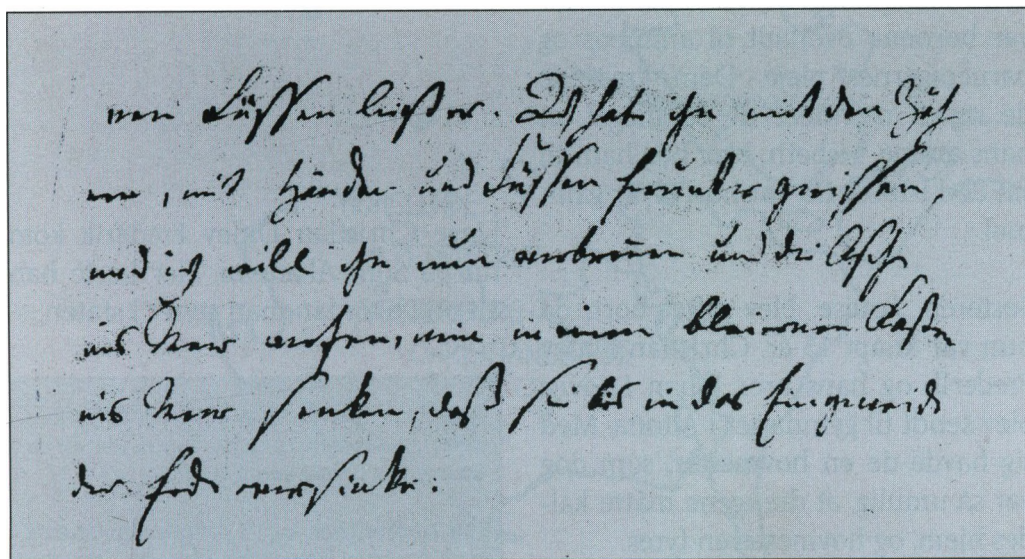
Reventlow var et menneske, som fulgte med i tiden. Han brød sig ikke om bare at følge med de standpunkter, som nu en gang var fastsat. Der sad et godt hoved på ham, og han havde en vældig arbejdsevne. Der kværnede altid en mængde idéer i hans hoved. Men han var også manden, som havde evne, energi og begejstring til at gøre planerne til virkelighed.

Han var et menneske med store følelser. Se bare her, hvor han i sommeren 1786 skriver til søsteren Louise. Brevet handler om, hvordan kronprins Frederik har godkendt hans plan om bøndernes frigørelse.

Udsnit af brevet til Louise.

I brevet skriver Reventlow bl.a.: – *at Guds velsignelse er kommet, at han elsker det land, som han har velsignet, og gennem dette vort land – hvor lille det end er – vil krone jorden med nye velsignelser.* Sådan skriver han til søsteren og fortsætter: *Der ligger skramlet, lænkerne, ågene, teglounene, de lange piske, træhestene, de spanske kapper, væk er de! HURRA, HURRA, HURRA: RÅB, SKRIG det højt imod mig, at vore stemmer kan mødes der, hvor de høje herrer med de blå bånd sidder og korser sig over miraklet.*

Han er barn af tidens oplysnings-filosoffer. Han ønsker virkelig at ændre verden! – Og han gør det!

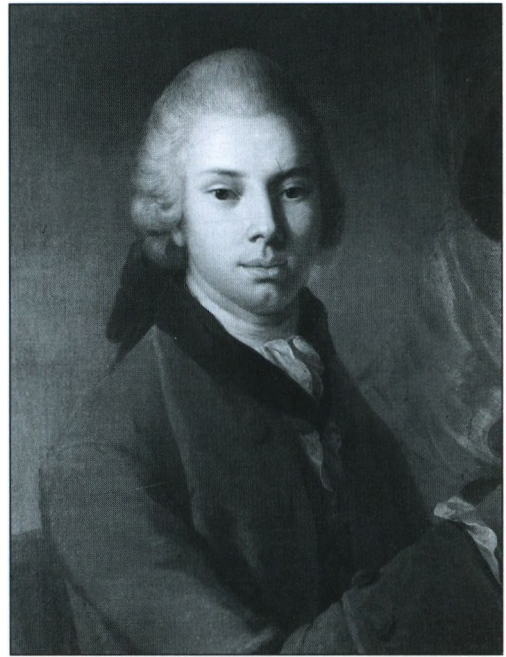

Barndommen og de unge år

Christian Ditlev Frederik blev født i 1748 på Christianssæde. Som søn af den højadelige slægt Reventlow var han bestemt til et liv på store herregårde og det kongelige hof i København.

Men hans barndom på faderens gods nær Maribo var ikke noget, han gerne talte om. Var det ikke for det nære forhold til hans søskende, var det gået helt galt. De tre, især søsteren Louise, broderen Johan Ludvig og han selv, levede deres eget barndomsliv. Deres forældre så de stort set ikke. Moderen døde mens børnene var små. Derfor var børnene overladt til ammens og barnepigernes pleje. Dem knyttede de sig så nærmere til. Så meget, at hans **amme**, Lisbeth, blev hos ham til sin død i 1809. Da var hun 97 år gammel.

Søsteren, Louise, blev giftet bort, da hun var knapt 15 år. Christian Ditlev Frederik og hans bror Johan Ludvig, blev sendt til gymnasiet i Altona. Med sig havde de en **hovmester**, som dog var så umulig, at drengene måtte kalde hjem, og hovmesteren fyres.

Reventlow som ung (efter maleri af Peder Als 1772).

Unge Christian Ditlev Frederik kom nu på Sorø Akademi. Her lærte han alt om, hvordan man styrer i staten.

Adelsdamer havde ikke altid tid til at give deres eget spædbarn bryst. Så ansatte de en **amme**, som barnet kunne die hos.

Når adelens børn kom i skolealderen, ansatte forældrene en **hovmester**, som skulle forestå barnets opdragelse og undervisning.

Men han lærte også for første gang kærligheden og forelskelsen at kende. I Sorø traf han hos nogle bekendte pigen Frederikke Charlotte.

Selv var han nok, hvad også nutidens

kvinder ville kalde en smuk mand. Hun var måske ikke den store skønhed, men hun havde en udstråling og varme, som gjorde, at han faldt pladask for hende. Det blev til en livslang forelskelse.

KAPITEL 4

Europa

I efteråret 1766 forlod Christian Ditlev Frederik Sorø. Han var da 18 år gammel. Nu drog han på sin store "dannelsesrejse" ude i Europa. Det var skik for unge adelsmænd.

Første stop på rejsen var universitetet i Leipzig lige midt i Tyskland. Med sig havde han lillebror Johan Ludvig og denne gang en meget dygtig hovmester, Carl Wendt. Han blev livet igennem drengenes gode ven og rådgiver.

Det var her, at Christian Ditlev Frederik for første gang kom på sporet af de nyeste tanker om bondefrigørelse, landbrug og skovbrug. Men også om betydningen af, at bøndernes børn fik en ordentlig skoleundervisning.

Skal man tro Wendts vurdering, var unge Reventlow ikke særlig flittig til at læse. Men han har åbenbart alligevel lært meget, som han siden kunne bruge.

De blev i Leipzig i halvandet år. Så gik rejsen videre til Schweiz. Med postvognen (diligencen) tog en dags rejse på 80 km fra kl. 5 morgen til kl. 7

Hovmester Carl Wendt (efter maleri af Hans Henrik Plötz fra begyndelsen af 1800-tallet).

aften. Så det var drøjt, især for den noget ældre hovmester.

I Schweiz lærte de fransk. Det var nødvendigt, hvis man skulle begå sig på de europæiske hoffer.

De fortsatte til kongen af Sardinien hof. Her blev de vel modtaget, og de nød det fornemme selskabsliv ved hoffet i Torino.

En aristokrat er et andet ord for en adelsmand. At opføre sig **aristokratisk** vil sige at opføre sig som en adelsmand.

Paris var derimod en skuffelse. Det skulle ellers have været turens højdepunkt. Mødet med den almægtige franske konges hof på Versailles-slottet blev en fiasko. Ingen gad rigtig snakke med de to meget unge adelsmænd fra det fjerne nordiske land. Den **aristokratiske** snobbethed, som de selv var del af hjemme, ramte dem her: Nu var de ikke fine nok!

I foråret 1770 fortsatte de til England. Det var en positiv oplevelse. Efter op-

holdet i London fulgte lange rejser over Oxford og Cambridge videre rundt i det engelske rige.

Tilbage gik rejsen over Holland og Nordtyskland og hjem til Christianssæde.

Rig var han fra familiens hånd. Nu var han blevet beriget med indtryk og idéer fra verden udenfor Danmark. De idéer brugte han, da han kom hjem!

KAPITEL 5

Elskede Frederikke Charlotte!

Så snart han var kommet hjem fra sin store "dannelsesrejse", gik han, unge Christian Ditlev Frederik, i gang med sine "erobringer"!

Han ville erobre Frederikke Charlotte, som han havde mødt i Sorø. Nu boede hun på Vallø Slot efter sin mors død.

Han ville erobre en lederstilling i kongens regering. Begge erobringer havde han held med!

Han friede til Frederikke – og fik hendes ja. Få dage efter skriver han et brev, hvor han nærmest er ved at boble over af lykke. Hun svarer med breve, hvor hun kalder ham sin "ømt elskede brudgom".

Da Frederikke rejste til sit eget bryllup med Cristian Ditlev Frederik på Christianssæde, måtte hun først en dags rejse til Masnedsund ved Vordingborg. Så skulle færgemanden bringe hende og hendes følge over til Gåbense på Falster. Her mødte hun sin udkårne, som så fulgte hende over Falster, over Guldborgsund og videre over Lolland til Christianssæde.

Frederikke Charlotte (efter maleri af Jens Juel fra begyndelsen af 1790'erne).

Ved brylluppet i Tirsted kirke var alle de unge i grevskabet klar! Der var opstillet æresport. De unge bondekarlere red foran, og de unge bondepiger, smykket med blomsterkranse, modtog brudeparret ved kirken.

Efter vielsen blev brudeparret i første omgang bosat på Aalstup, nær Christianssæde. Få år efter dør hans far, og lens-grevskabet Christianssæde, inkl. Pederstrup, går i arv til Christian Ditlev Frederik Reventlow, vor mand.

Vallø Slot er en slags fornemt pensionat for ugifte adelsfrøkener.

På samme tid gør han, Christian Ditlev Frederik, karriere på rekordtid. Som medlem af højadelen er han selvfølgelig klart sikret en stilling indenfor staten. Dertil kommer, at han har uddannet sig på bedste måde. Han er simpelthen ikke til at komme udenom. Heller ikke for Guldberg, som endnu sidder på magten.

Rejsen for Christian Ditlev Frederik Reventlow frem mod rigets top-poster ligger åben.

Men rejsen frem kræver, at han er beredt til at være det meste af året ved hoffet i København!

Og det skønt han i virkeligheden elsker landlivet på Vest-Lolland.

Han vælger alligevel karrieren, fordi han har "DEN GODE SAG" at kæmpe for! Sagen om at gøre Danmarks hovbønder frie!

KAPITEL 6

Den unge lensgreve

I 1775 flyttede unge Reventlow og hans Frederikke ind på Christianssæde. Det unge par kom aldrig til at holde af omgivelserne på Christianssæde. Stift som det var med fransk herregårdsstil og "friserede" haver. Desuden var der meget fugtigt i området.

Så snart, de kunne komme af sted med det, bosatte de sig på Pederstrup. Der var der ganske vist kun en bygning af bindingsværk i to etager, men de elskede naturen omkring herregården. Så de boede her, al den tid de kunne, fra forår over sommeren til langt ind i efteråret. Her følte de sig hjemme.

Bondefrigørelsen var ikke nogen ny sag. Mange andre godsejere havde allerede startet en "frigørelse" af hovbønderne. Mod at bonden købte sig selv og sin gård fri fra herremanden, fik herremanden til gengæld en sum penge, som han kunne bruge til at ansætte lønnet arbejdskraft. Som regel var det **husmænd**.

Vi må nok sige, at netop Reventlows model til fordeling af landsbyens jor-

der ikke gav husmanden nok til, at han og hans familie kunne leve blot nogenlunde.

Reventlow opfordrede sine bønder til at flytte ud fra landsbyerne. Og han hjalp dem gerne til at få billige lån fra staten. Det var på den tid ikke så kostbart at flytte en gård. Alt tømmeret fra bindingsværket kunne jo genbruges. Fundamentet var kampesten på stedet. Resten var at kline ler op. Næsten ingen ting skulle købes.

Før havde bønderne i en landsby været fælles om driften af jorden. Hvis hver bonde fik sin egen gård og egen jord, ville det gamle sammenhold i landsbyen blive svagere. Set fra gods-ejerens synsvinkel var det måske meget godt. Så skulle han ikke længere stå overfor en hel flok bønder, som måske havde noget at brokke sig over.

Husmænd var på Reventlows tid landarbejdere. I modsætning til fæstebønderne havde de som regel ingen jord, men de havde ret til at lade deres kreaturer græsse på landsbyens fælles jord. Ved bondefrigørelsen mistede de denne ret, men fik i stedet et lille stykke jord. Det var ikke nok til at leve af, så de måtte tage arbejde på herregården eller hos bønderne.

En **revolution** er en voldelig ændring af et samfund eller en stat. Den mest berømte er Den Store Franske Revolution i 1789.

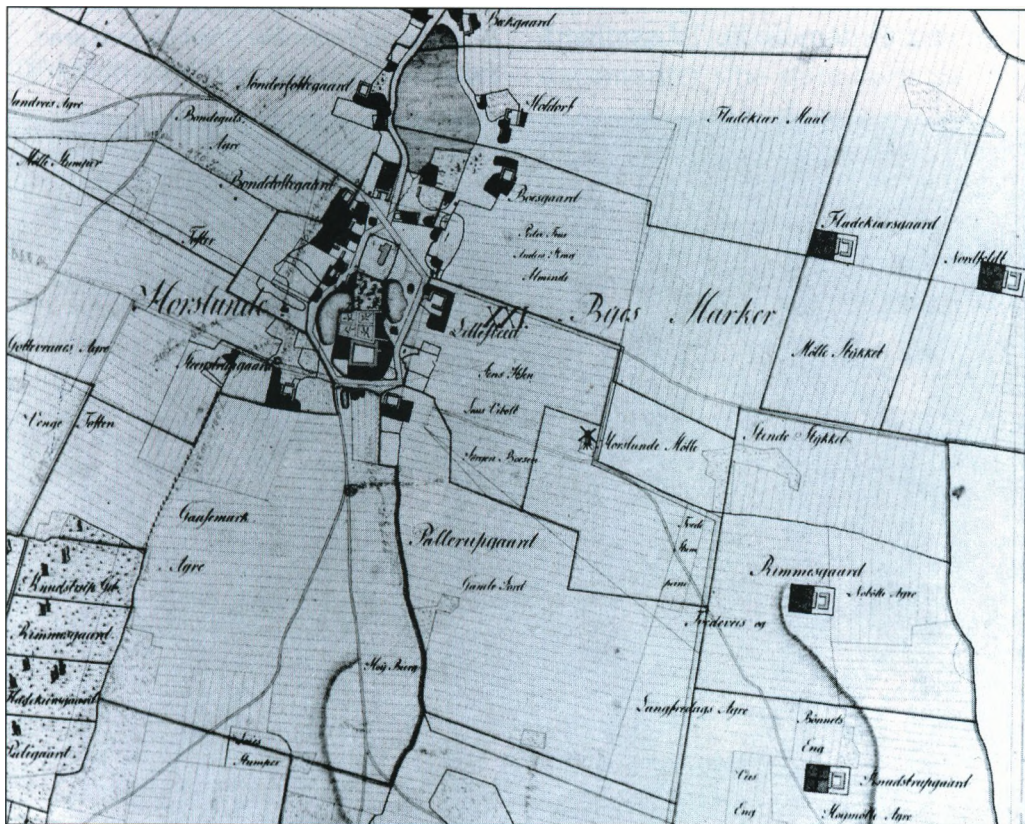
Der var optræk til **revolution** ude i Europa, og selv på Nordfalster var der oprør i det gamle bondesamfund.

Det var klogt af Reventlow at finde løsninger!

Kort over Pederstrups jorder ved Horslunde by.
Til højre på kortet ses fire af de udflyttede gårde.

Måske er Reventlows største fortjeneste, at han tidligt så, at en ny tid var på vej, hvor bønder og borgere ville bestemme meget mere selv.

Han brugte ofte selv vendingen "den gode vilje". Her tænkte han nok på, at herskerne skulle vise god vilje til at lytte til bøndernes rimelige krav. Og gøre det til virkelighed. Det gjorde han selv!

KAPITEL 7

Far, mor og børn

Reventlow stræbte højt. Han var chef for Det kongelige Rentekammer, og han ejede nogle af Danmarks største godser.

Alligevel var Frederikke og deres mange børn af stor betydning i hans liv. Hvert år var hun gravid, og hun fødte ham tolv børn. De var "heldige": "Kun" tre af dem døde. Til sammen-

ligning tjener, at kronprins Frederik sammen med sin kronprinsesse fik 8 børn, hvoraf de 6 døde. Den tids mennesker, høj som lav, måtte finde sig i, at mange af deres børn døde.

Når Reventlow var i København for at passe sit job som chef for rentekammeret, og Frederikke var på Pederstrup, skrev de til hinanden. Lange breve. Og de breve handlede om de-

Reventlow og Frederikke Charlotte med deres mange børn (efter maleri af Nicolai Wolff 1790).

res børn. Lange forklaringer om hvert barns udvikling.

Hun skrev også en hel lille bog om børnene. "Vore opblomstrende Børn" hedder den, og den kan lånes på biblioteket.

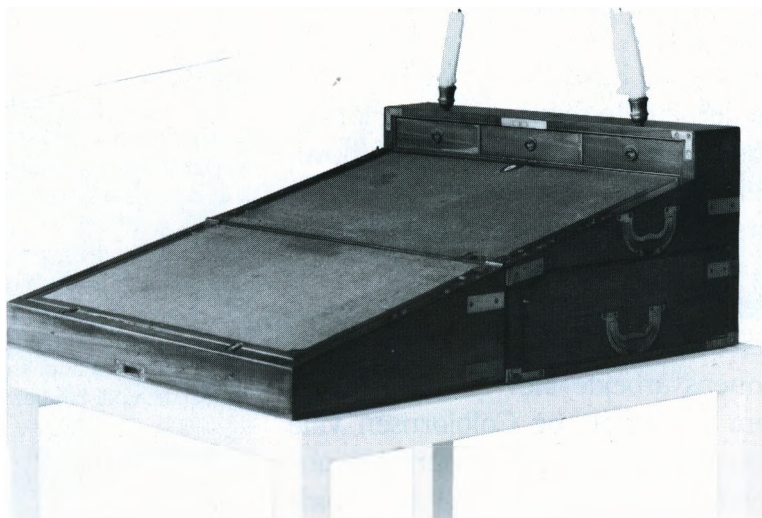
Men også Reventlow selv var glad for sine børn. Arbejdet i København tvang familien til at tage ophold der. En ejendom i Amaliegade nær Amalienborg blev deres hjem.

Ejendommen i Amaliegade blev snart befolket af en hærs-kare af tyende. Kokkepiger, gårdskarle, lakajer, en hovmester for børnene, stuepiger, barnepiger, kuske og mange andre. Foruden familien var der hen mod 30 munde

at mætte i det hus. Det var et spørgsmål om stil!

Det fortælles, at engang, hvor Frederikke sad og syede i skumringen, og Christian Ditlev Frederik stod ved sin skrivepult begravet i statssager, brød han af og startede en leg med sine små børn. De løb gennem hele huset med sang og sjov. Forrest var Reventlow.

En anden gang, hvor sneen lå højt i Amaliegade, lokkede den kommende statsminister sine store børn med på at bygge snemænd omme i baggården. Det til trods for, at han på sin skrivepult havde bjerge af vigtige sager. De sager kunne vente, børnene og Frederikke kom først.

Reventlows rejse-skrivepult.

KAPITEL 8

Den store Landbokommission

Som før nævnt, havde kronprinsen stor tillid til Reventlow og hans idéer om bøndernes frigørelse.

Allerede i 1786, kun to år efter kuppet mod Guldberg, nedsatte kronprins Frederik og Christian den 7. "Den store Landbokommission." Dens formål var, at komme med forslag til, hvordan fæstebøndernes vilkår kunne forbedres.

Kommissionen var bredt sammensat, så forskellige meninger kunne komme til orde. Men Reventlow og **juristen** Colbjørnsen, som var sekretær, overtog hurtigt ledelsen af arbejdet.

De to satte dagsordenen og kom med vel forberedte forslag. Der var forslag om en rimelig fastsættelse af hove-riet, men det mest kendte punkt var forslaget om **stavnsbåndets** ophævelse.

Der var mange indvendinger imod deres forslag, men enden på kommissionens arbejde blev alligevel sådan, som Reventlow og Colbjørnsen ville have det. Kongen og kronprinsen underskrev i sommeren 1787 en forord-

Taknemmelige bønder kommer for at takke kronprins Frederik for ophævelsen af stavnsbåndet (efter tegning af C. W. Eckersberg 1830).

ning, som sikrede fæstebøndernes rettigheder og i sommeren 1788 en **forordning**, som ophævede stavnsbåndet.

Bøndernes frigørelse var sikret, men husmændenes forhold blev der ikke gjort meget ved. De blev landbrugets underklasse

Ved at studere **jura** på universitet får man kendskab til landets love. Når man er færdig med studiet, er man blevet **jurist** og kan blive dommer eller advokat.

I 1733 blev der givet en lov, som befalede, at alle bønder skulle blive på det gods, hvor de var blevet født. **Stavnsbåndet** var blevet indført. Når bonden ikke kunne forlade godset, kunne herremanden gøre med ham, som det passede ham. Bonden kunne ikke flygte.

Forordning var den tids lov eller cirkulære. Et papir fra regeringen om, hvordan man ville have landet styret. Forordningen blev læst højt ude i byerne og landsbyerne.

KAPITEL 9

Hans Excellence Statsministeren

Gehejme-statsrådet var statens højeste råd. Her forhandlede kronprins Frederik, kongen og deres ministre om statssagerne.

I sommeren 1797 døde den store gamle statsmand, A. P. Bernstorff. Han efterlod sig en meget vigtig plads i rådet. A. P. Bernstorff havde været tilhænger af reformerne. Nu frygtede kronprinsen, at dette reformarbejde ville gå i stå. I den situation udnævnte kronprinsen tre nye statsministre, som fik sæde i rådet. Den ene var Christian Ditlev Frederik Reventlow.

Reventlow havde allerede som chef for rentekammeret gennemført mange reformer for **krongodsets** bønder. Han forstod at gøre reklame for "den gode sag". Da han skulle uddele **arvefæstebrevene** til nogle bønder i Nordsjælland, lod han dem stille op i slotsgården på Frederiksborg Slot. Samtidig havde han sørget for at indkalde journalister fra den tids førende blade. Han holdt en tale, hvor han takkede embedsmændene og landmålerne for deres indsats, men han

lagde især vægt på "den lykkelige tid", som han så i møde. Bl.a. gjorde han reklame for en bedre undervisning i landsbyskolerne, hvor "forstandens og hjertets dannelse" skulle være vigtigere end udenadslære". Han fortsatte med sine tanker om at gøre bønderne til nyttige og lykkelige mennesker, og han så for sig, hvordan de kunne omdanne dårlige arealer til god agerjord og unyttige krat til skove. Han sluttede sin tale med at bede Gud om at gøre bondestanden til "et arbejdsomt, et lykkeligt og kækt folk".

Nu fik han som statsminister indflydelse på alle statens anliggender. Reventlow havde altid interesseret sig meget for skovdrift. Han fik kronprinsen med på den idé at indføre en forordning om fredskov. Den gik ud på, at bestemte skove ikke måtte bruges til andet end skovdrift.

Krongodset var betegnelsen for de godser, som kongen ejede.

Når en bonde overtog en gård, indgik han en kontrakt med herremanden. Det var et fæstebrev. Men ved frigørelsen af bønderne lavede man nu en kontrakt, som sagde, at bonden kunne blive på sin gård og lade den gå i arv til sin søn. Det var et **arvefæstebrev**, og det gjorde bonden til ejer af gården.

Selvom hans hjerte bankede for bøndernes sag, kunne han godt være streng på andre måder. Han syntes ofte, at de andre i gehejme-statsrådet var for eftergivende i spørgsmål om benådning af dødsdømte.

Senere skulle det også vise sig, at hans dømmekraft i udenrigspolitiske spørgsmål ikke slog til. Dertil kom, at kronprinsen efterhånden blev mere og mere selvbevidst og egenrådig. Men de bevarede dog begge en stor hengivenhed for hinanden.

Frederiksborg Slot (efter maleri af Christen Købke 1837-38).

KAPITEL 10

Nedturen

Christian Ditlev Frederik Reventlow var i begyndelsen af marts 1801 rejst til Fyn, hvor hans broder lå på sit dødsleje.

Da han den 15. marts vendte tilbage til København, var der voldsom aktivitet over alt. Man ventede et engelsk angreb fra søsiden. Borgerne havde travlt med at pakke deres bedste ejendele og gjorde sig klar til at flygte. Måske ville englænderne bombardere byen. Krigsskibene skulle omgående gøres klar til kamp.

Der var ikke tid til at sætte master og sejl på dem, men man bugserede dem ud foran havnen og ankrede dem op på en lang række. Ekstra mandskab blev trænet i at kunne skyde med kanonerne.

Den 18. marts blev Reventlow indkaldt til hastemøde i statsrådet. Det så meget alvorligt ud. Englænderne kom med en flåde, som var både større og bedre udrustet end vores. Til gengæld var der stor kampvilje hos matroserne og det frivillige mandskab.

Situationen var den, at England og Frankrig i årevis havde ført krige imod hinanden. Danmark havde holdt sig **neutralt**. Da vi ikke var i krig med nogen, kunne danske handelskibe sejle rige laster hjem fra fjernø lande. Det gik godt i mange år, og danske handelsmænd tjente store penge. Men så begyndte vi at lade krigsskibe følge handelsskibene hjem. Det ville englænderne ikke finde sig i, så de besluttede at give Danmark en ordentlig lærestreg.

Klokken var 10.30 den 2. april 1801, da viceadmiral lord Nelson lod kanoerne tordne. Det blev en blodig og forbitret kamp med mange tab på begge sider. Men efter godt 3 timers kamp måtte den danske flåde give fortabt. København lå nu åben for englænderne. Nelson sendte en søofficer i land med et brev til kronprinsen. I det stod der, at hvis danskerne ikke straks gik ind på det engelske krav, ville København og flåden blive bombet sønder og sammen. Desuden, skrev han, måtte han sætte ild til de erobrede skibe, uden at han kunne redde besætningen.

Når et land erklærer sig **neutralt**, meddeler det de lande, som er i krig, at det ikke vil blande sig i kampene.

Kronprinsen forelagde samme aften de engelske betingelser for statsrådet. Reventlow var så dybt rystet, at han fuldstændig "tabte hovedet", og han gav kronprinsen det råd, at Danmark straks skulle gå helt ind på de engelske betingelser. Men kronprinsen og udenrigsministeren mente, at man måske kunne trække forhandlingerne i langdrag. I det meste af en uge blev der nu forhandlet, og denne politik lykkedes.

Til sidst havde englænderne slækket så meget på deres krav, at vi kunne sige ja til dem. København og flåden var reddet. Men den engelske admiral Parker og hans viceadmiral Nelson måtte rejse hjem med et dansk løfte om, at vi i de næste 4 måneder ville undlade at beskytte handelsskibene.

Efter den tid havde kronprinsen ikke den helt store tiltro til Reventlows råd.

Søslaget på Københavns Red i 1801 (efter maleri af Chr. Mølsted).

KAPITEL 11

Hvor der er hjerterum ...

Christian Ditlev Frederik Reventlow havde svært ved at forstå, at hans indflydelse på kronprinsen og statsrådet efterhånden blev mindre.

I 1808 døde den sindssyge kong Christian den 7., og kronprinsen blev kongen under navnet Frederik den 6. Han var nu mere optaget af landets udenrigspolitik og pengesager end af Reventlows landbrugsplaner.

Til sidst indså Reventlow da, at hans rolle i statsstyrelsen var slut. I et brev til kongen anmodede han om at få bevilget sin afsked fra rentekammeret. Men kongen afslog. Året efter, i 1813, ansøgte Reventlow endnu en gang om at få lov til at gå af, og denne gang lykkedes det. Dog beholdt han posten som statsminister.

Nu kunne han samle al sin energi og opfindsomhed om sit store gods på Lolland og om sin familie.

Domhuset i København tegnet af arkitekt C. F. Hansen.

Det passede Frederikke Charlotte godt. Hun længtes efter landlivet. Fri var hun nu for hele det opstyltede hoffliv i København.

I Christian Ditlev Frederik bankede et stort og varmt hjerte. Som familiens overhoved sørgede han for, at ingen gik forgæves efter hjælp hos ham. Også selvom hans egen økonomi var ret belastet.

Pederstrup lå hans hjerte nærmest. Her lod han i tiden fra 1813 til 1822 bygge en ny hovedbygning. Det hus, som nu rummer museet til hans minde. Arkitekten var tidens mest berømte, nemlig C. F. Hansen, som også har tegnet Vor Frue Kirke, Christiansborg Slotskirke og Domhuset i København.

På Pederstrup sad der efterhånden 20-30 familiemedlemmer og slægt-

ninge med til bords hver dag. Hvis en i familien var blevet enke eller enke-mand, blev hun eller han straks indbudt til at bo på Pederstrup.

Da sønnen, Christian Ditlev, mistede sin hustru tog bedstefar og bedstemor hans 4 børn i pleje, og Reventlows ugifte døtre sørgede for deres opdragelse.

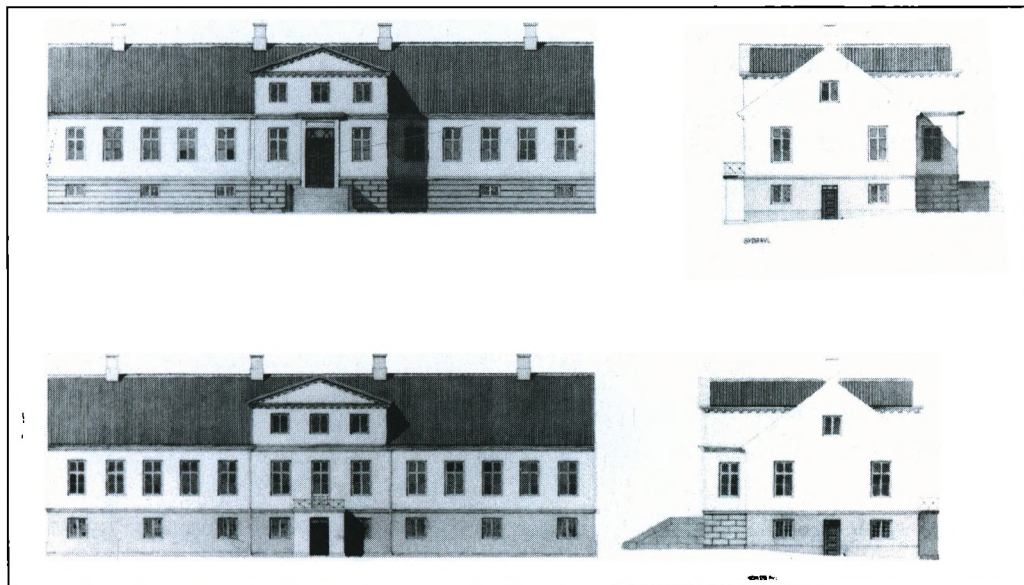
En anden af Reventlows sønner, Einar, blev i en ung alder psykisk syg. Så tog forældrene ham hjem til Pederstrup.

Her købte Reventlow en gård til ham. Den gamle far lod anlægge en sti, så han kunne gå over til ham hver dag. På den måde kom Einar sig snart over sin psykiske lidelse, og han blev en dygtig landmand.

Var der uorden i økonomien på et familiemedlems herregård, rykkede den gamle Reventlow straks ud og bragte orden i godsdriften.

På den ene side var Christian Ditlev Frederik altid en god og trofast støtte for sin familie, men på den anden side forventede han så også, at alle rettede sig efter ham.

Rekonstruktionstegning af Pederstrup.

KAPITEL 12

Opfindsomme Reventlow

Hele livet igennem var Reventlow optaget af at finde på nye metoder til forbedringer af sine godsers drift.

Til daglig, når han var hjemme på Lolland, trak han ikke i hofdragten, men brugte en simpel bondekofte. Han red ofte ud for at lede eller deltage i arbejdet i marken eller i skovene. Så benyttede han ofte lejligheden til at indgive bønderne nye ideer.

Det fortælles, at han engang var sammen med en flok skovarbejdere og bønder, som holdt spisepause. Han benyttede så lejligheden til at "reklamere" for dyrkning af kartofler, hvilket på den tid var noget helt nyt. En bonde, som var lidt rapkæftet, sagde, idet han tog sig en dram: "Hunden vil ikke æde dem – hvorfor skal så vi? Min

far sagde altid: Lad hunden smage! – Dur det, skal den nok sige til. – Hunden er den bedste kok". Reventlow slog et stort smil op og sagde med et blink i øjet: "Skal hunden så ikke have en dram?"

Den forstod bonden godt. Greven lettede på hatten og gik videre.

Hvert år uddelte Reventlow præmier til de dygtigste bønder på hvert gods. Otte rigsdaler til den bonde, som havde kunnet høste mest hør, men også præmier til nummer to og tre. Dyg-

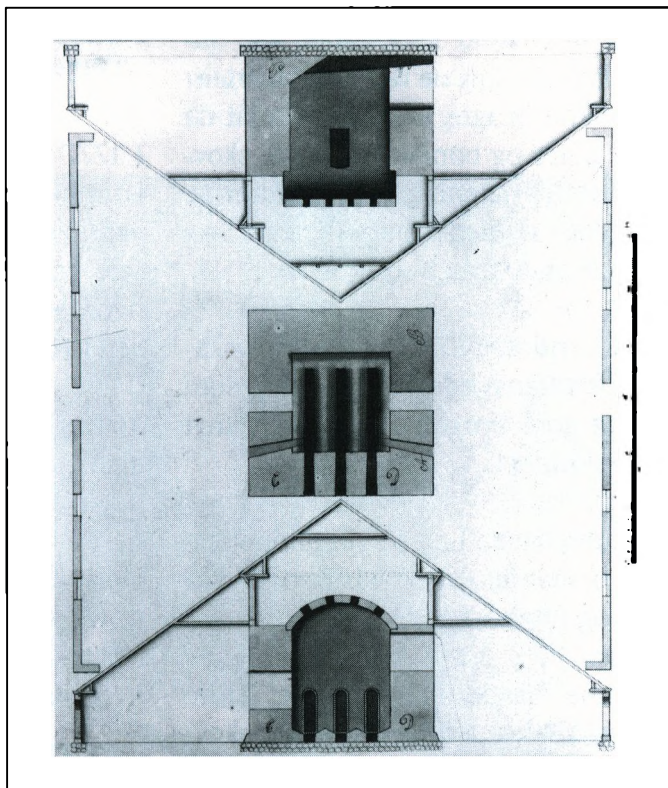
Reventlows sindrige tegnebord.

tige skolebørn fik en rigsdaler i præmie, og den bedste lærer kunne opnå et løntillæg. En bonde, som var flink til hvert år at sende Reventlow nogle fede kalkuner, blev belønnet med et fornemt krus af kongeligt porcelæn. Meningen med alt dette var naturligvis at opfordre både børn og voksne til at vise flid og initiativ.

I sit arbejdsværelse havde Reventlow et sindrigt indrettet tegnebord. Det

brugte han, når han arbejdede med at udvikle nye markredskaber. Her tegnede han nok også de første skitser til, hvordan han havde tænkt sig den nye hovedbygning på Pederstrup bygget. Det hus, som arkitekten C. F. Hansen siden gav forslag til.

Men Reventlow havde andre store planer, som han ville virkeliggøre. Om skovene og skolerne.

Korntræovn tegnet af Reventlow.

KAPITEL 13

Reventlow som forstmand

Et typisk træk ved Christian Ditlev Frederik Reventlow var hans utrolige stædighed og energi, når han havde sat sig en opgave i hovedet. Selv når han kom ud for skuffelser, holdt han ved.

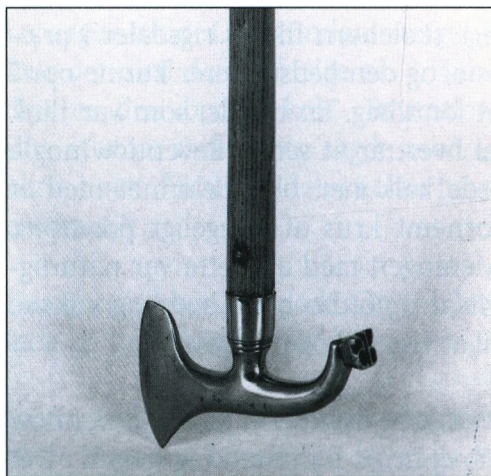
Det ser vi tydeligt i hans arbejde for en bedre skovdrift. "Min forstplan", kaldte han den selv.

Indtil midten af 1700-tallet var udnyttelsen af skovene ret planløs. Adelsmændene brugte mest skoven til de store jagter og bønderne brugte skovbunden til græsning for kreaturerne. Desuden skaffede begge parter sig brænde og tømmer efter behov.

Da Reventlow i 1775 arvede grevska-bet Christianssæde, satte han sig som mål at gøre brugen af skovene langt mere rentabel.

Som ung havde han på sin dannelses-rejse bemærket, at skovdriften i Tyskland og England var langt bedre sat i system.

Hjemme havde han studeret store videnskabelige afhandlinger om skovdriften i de to lande.

Denne økse brugte Reventlow til at mærke træer, som skulle fældes. På øksens nakke ses bogstaverne GR spejlvendt. GR betyder Grevskabet Reventlow.

I 1777 var en tysk ekspert i skovbrug kommet til Lolland. Ham støttede Reventlow sig til, men han lavede også selv videnskabelige undersøgelser af, hvordan man kunne få træerne i skoven til at yde mere.

Reventlows idé var, at man på et skovareal skulle give ordentlig plads til nogle udvalgte træer. Så skulle man fjerne alle andre træer imellem dem. Derved ville de "rigtige" træer få bedre vækstbetingelser. Han målte træernes tykkelse hvert år og noterede omhyggeligt resultaterne.

I forstvæsen dyrker man skoven ud fra videnskabelige metoder. Man lægger en forstplan.

Efterhånden blev han klar over, at hans idé var rigtig. Men det var svært at føre videnskabeligt bevis ved skovbrug, for det tager måske 60 eller 100 år, før et træ er klar til fældning.

I 1801 kunne Reventlow nu fremlægge sine foreløbige resultater for Det kongelige Danske Videnskaberne Selskab. Det skete i et foredrag.

Canadiske indianere, som har studeret Reventlows forstplaner, besøger i 1993 museet i Pederstrup. Flere af dem ejer skovområder på størrelse med Fyn!

Hans foredrag blev nedskrevet på både dansk og tysk til en afhandling, men han havde ikke råd til at få den trykt og udgivet. Alligevel fortsatte han sine studier helt op i de sidste år af sit liv.

Han kom aldrig til at se det færdige resultat af sit arbejde på tryk. Først i 1876 blev hans manuskript fundet på Pederstrup, og så blev det trykt.

Siden blev Reventlows idéer mere og mere udbredte blandt forstmænd. Og det er stort set dem, som ligger til grund for vor tids skovbrug, også udenfor Danmarks grænser.

KAPITEL 14

Reventlows skoler

Rundt om i Europa var der frem igennem 1700-tallet stor interesse for at gøre menneskene mere oplyste. Store filosoffer som Voltaire og Rousseau blev læst i Frankrig og Tyskland. På den måde blev deres ideer om ændring af samfundet og opdragelsen udbredt i de dannede kredse.

Disse idéer om frihed og oplysning bekymrede de enevældige danske konger. Hvis bønder og borgere fik for meget at vide, ville de måske lave oprør og revolution. Men mange i den danske adel beherskede både fransk og tysk sprog og blev begejstret for oplysningstidens idéer.

Det gjaldt også Reventlow og hans bror Johan Ludvig på Bråhetrolleborg på Fyn. De to brødre var helt enige om, at hvis reformerne i landbruget skulle lykkes, var det pine nødvendigt at gøre bøndernes børn dygtigere. Og for at det kunne lade sig gøre, måtte man uddanne dygtige lærere og bygge bedre landsbyskoler.

De landsbyskoler, der var, havde stort set kun det formål at lære bøndernes

Biskop P. O. Boisen (efter maleri af C. A. Jensen).

børn **Luthers katekismus** udenad og at lære børnene at læse Bibelen og andre hellige skrifter. Det skulle være en forberedelse til konfirmationen. De børn, som havde svært ved at lære udenad, blev som regel straffet med klø!

Brødrene Reventlow havde helt andre og højere mål med skolegangen. De havde selv i barneårene haft dårlige

Luthers katekismus er en lærebog med den lutherske kirkes vigtigste læresætninger. Den blev skrevet af Martin Luther i 1529.

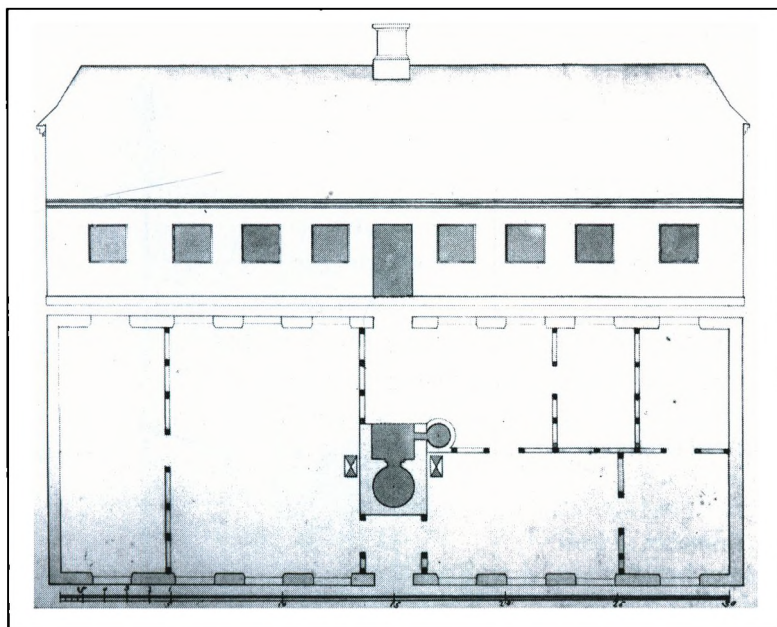
huslærere, som prøvede at lære dem lektierne udenad, og som slog dem.

Den form for undervisning ville Christian Ditlev Frederik Reventlow have afskaffet på sine egne godser. I stedet gik han i gang med at oprette sine egne skoler og efter sine egne idéer.

Efterhånden fik han bygget syv skoler i landsbyerne under Christianssæde og seks skoler under Pederstrup. Han lagde stor vægt på, at lærerne havde en kone, og at lærerfamilien kunne være et godt eksempel for børnene. Derfor blev skolerne indrettet sådan, at børnene på vej ind til klassen pas-

serede forbi køkkenet, så de kunne se konens flittige arbejde. På Frilandsmuseet i Maribo kan man se en af skolerne.

For at sikre sig de bedste lærere sørgede han selv for deres uddannelse. I præstegården i Vesterborg indrettede han, sammen med sin gode ven biskop P. O. Boisen, et seminarium. Her blev hans kommende lærere uddannet. For at de skulle kunne forstå bønderne og deres børn bedst muligt, fik de logi på gårdene rundt omkring. Her skulle de som betaling for opholdet hjælpe bonden med markarbejdet.

Grundplan over en af Reventlows skoler.

I 1792 fastsatte Reventlow i et reglement, hvordan undervisningen på hans skoler skulle foregå. Der var mange moderne idéer i det. Formålet med undervisningen skulle være "at danne hjertet og forstanden". Det skulle være en undervisning, som dannede børnene til gode og gudfrygtige mennesker.

Religion og bibelhistorie skulle ikke være et særligt fag på skemaet, men skulle indgå i alle fag, selv i naturhistorie, fysik og fædrelandets historie.

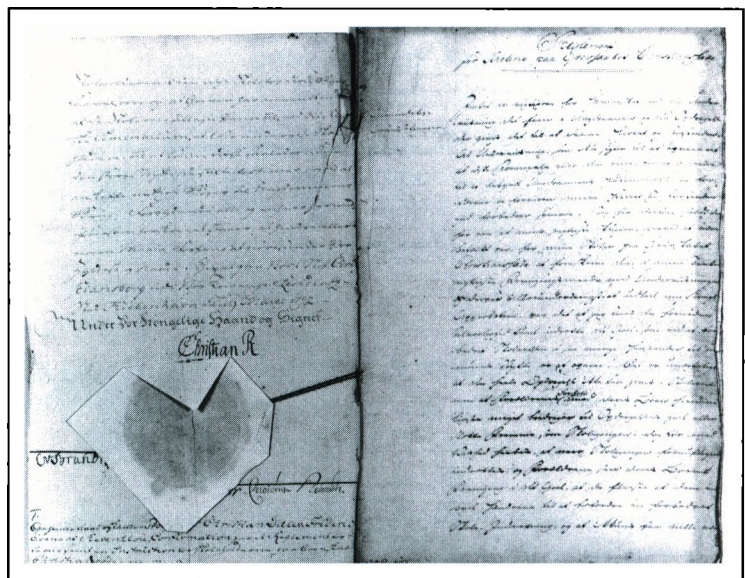
Børnene skulle også lære skrivning og regning. Reventlow var den første sko-

lemand, som indførte musik og gymnastik i sine landsbyskoler.

Børnene skulle ikke lære udenad, og undervisningen skulle foregå, uden at der blev slået på dem. Det var også noget ganske nyt.

Reventlows skoleidéer fik stor betydning for den skolelov, som blev indført i 1814, men hans idéer var for moderne til, at de alle kunne komme med i loven. Da loven trådte i kraft, måtte Reventlow derfor bede kongen om særlig tilladelse til at fortsætte med sit fremsynede reglement. Det fik han lov til.

Udsnit af Reventlows skolereglement. Det blev ophængt i alle klasseværelser, så børn og deres forældre også kunne se reglerne.

KAPITEL 15

Udødeligheden

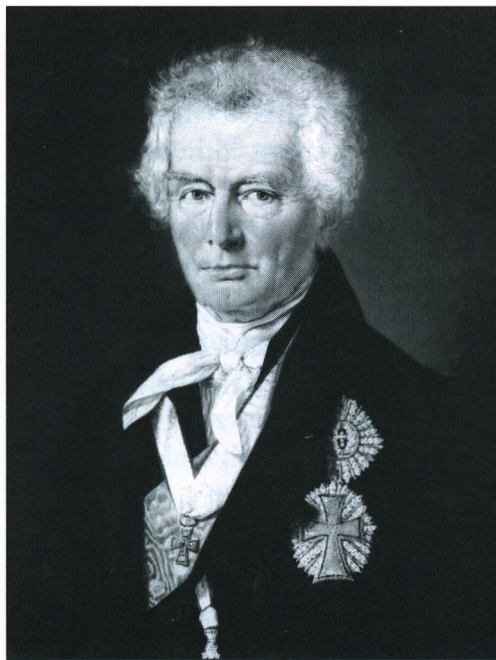
I hele sin måde at være på gjorde Christian Ditlev Frederik Reventlow sig stor umage for at blive husket som en flittig og dygtig **reformatsor**. På samme måde som han ønskede, at hans lærere skulle være et godt eksempel for bøndernes børn, bestræbte han sig på at vise flid og foretagsomhed selv.

Højt op i årene holdt han sig i form. Han foretrak at ride eller gå, når han skulle omkring i sit grevskab. I de år, hvor han var rentekammerchef og statsminister, boede familien om sommeren i Charlottenlund. Så red han hver morgen den ca. 10 km lange tur til hovedstaden. Og om aftenen efter dagens arbejde tilbage til Charlottenlund.

Hvis familien var på rejse, red han som regel ved siden af kareten med Frederikke og døtrene.

Når han var hjemme på sine godser, mødte bønderne ofte excellencen,

En **reformatsor** er et menneske, som vil ændre forholdene på en fredelig måde. Lovene skal så reformeres.

Den aldrende Reventlow (efter maleri af C. A. Jensen).

som de kaldte ham, på hans daglige travetur tidligt om morgenen, inden han startede på dagens gøremål.

Så arbejdede han ved sin skrivepult om formiddagen. Han ordnede dagens korrespondance og læste i Bibelen et par timer. Måske havde han arbejde ved tegnebrættet med at udtænke nye måder at konstruere markredskaber på eller planer over skovenes pleje.

Altid var han på farten rundt i sit grevskab. Intet blev overladt til tilfældigheder. Han aflagde besøg på sine skoler for at høre, om børnene nu også gjorde gode fremskridt. Eller han trak i store vandstøvler og travede igennem grøfterne for at finde ud af, hvor de var tilstoppet. Om søndagen kunne han godt klare gudstjenesten i to kirker. Så blev hans private kirkestol opstillet.

Reventlow kunne godt lide at vise sit "mønstergrevskab" frem, så han indbød mange af tidens berømtheder. En særlig "fjer i hatten" var det for ham, da kongen, Frederik den 6., i 1809 tog

imod en indbydelse til at besøge Christianssæde. Så kunne Reventlow føre kongen rundt og vise ham, hvor godt landboreformerne havde virket. En stor ære for ham var det også, da den verdensberømte billedhugger Bertel Thorvaldsen aflagde besøg på Pederstrup i 1820. Det rum, som han blev indlogeret i, kaldes nu Thorvaldsensalen.

Men alderen indhentede til sidst grevparret. I 1822 døde hans elskede Frederikke Charlotte, og hun blev bisat i Horslunde kirke. Samme år kun-

Horslunde kirke.

ne Reventlow omsider indvi sin nye hovedbygning på Pederstrup. Over indgangen satte han denne indskrift: GUDS FRED HVILE HER OVER STORE OG SMÅ.

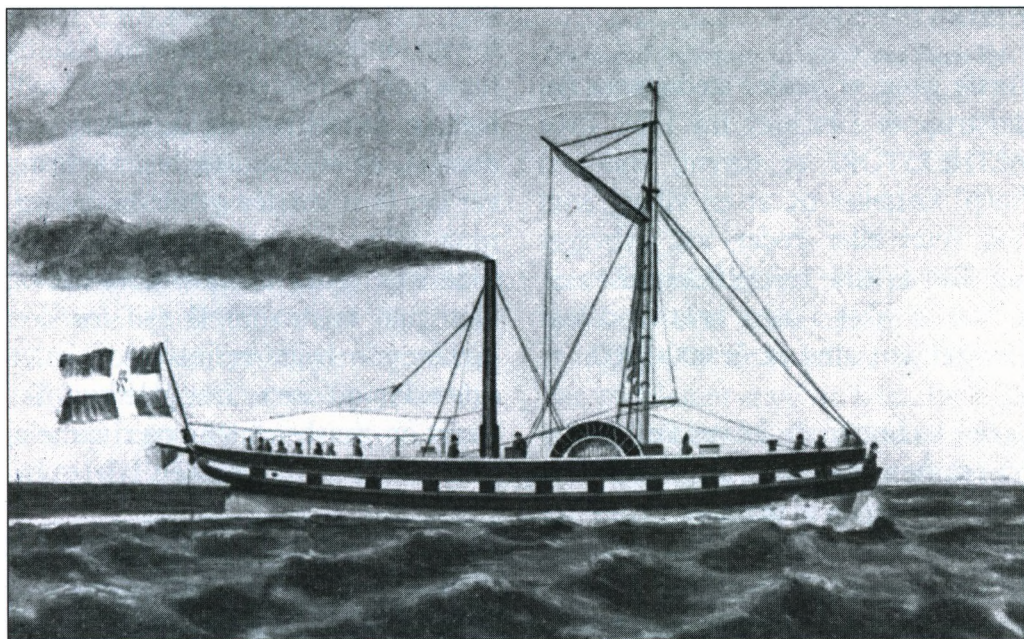
Selv blev Christian Ditlev Frederik stadig svagere. Længe havde hørelsen været svækket. Nu kunne han ikke længere ride, og når han skulle i kirke, måtte han støttes af en tjener under hver arm. Men han skulle have det hele med. Så sent som i sommeren 1823 skulle han da lige prøve den sidste nye opfindelse: Dampski-

bet "Caledonia", som netop var blevet sat i rute fra Kiel over Bandholm til København. Reventlow tog sørejsen fra Bandholm til København.

Da den gamle excellence i 1827 følte, at hans liv snart var til ende, lod han sig overføre til Christianssæde, så han kunne slutte livet samme sted, hvor han voksede op. Til det sidste var han optaget af sit livsværk, bondestandens frigørelse. Han døde den 5. oktober samme år.

Ved kirken i Horslunde rejstes et mindesmærke til hans ære.

Dampskibet Caledonia (efter tegning fra 1824).

Husene på Pederstrup

Da Reventlow i 1813 begyndte ombygningen af huset, havde der allerede i tusinder af år været bygget på stedet. Kun et par kilometer fra Reventlowparken ligger den vældige jættestue "Kong Svends Høj". Her havde mægtige mennesker i yngre stenalder ladet opføre en begravelsesplads og helligdom for de døde. De byggede på dette sted ca. 1800 år før Kristus, hvor Reventlow byggede ca. 1800 år efter Kristus. Vi har altså et spænd i tid på næsten 4000 år, hvor mennesker har levet og virket her.

Første gang, vi møder stednavnet Pederstrup, er i et brev fra 1354, hvor PÆTHERSTORP er nævnt. Endelsen "torp" fortæller os, at en viking, som hed Peter eller Peder, var nybygger her. Det kristne navn, Peter, viser os, at det er sket i den kristne del af vikingetiden, altså ca. år 900-1000.

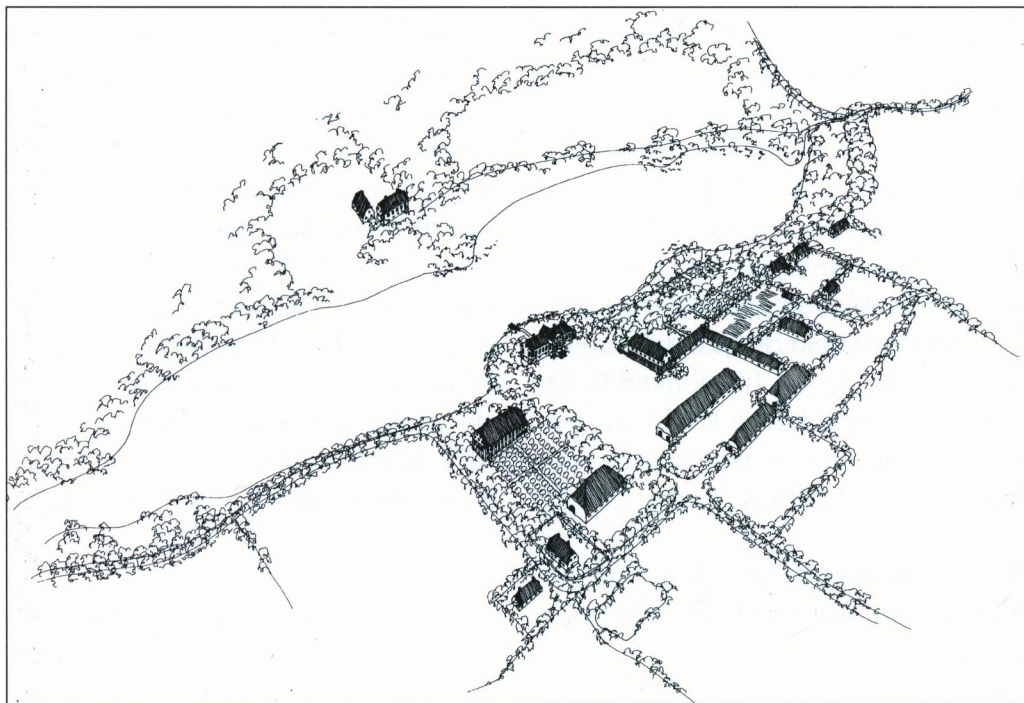
I over to hundrede år var Pederstrup nu i skiftende kongers eje, men i 1576 overgik det igen til private.

Af de forskellige ejere skal her nævnes gehejmeråd Peter Brandt. I 1686

startede han et større byggeri på stedet. Det interessante er, at den hovedbygning, som Brandt opførte, senere blev brugt som fundament af Reventlow. Brandts hovedbygning var lavet af bindingsværk og var i to etager. I kælderen var der køkken og mejeri. Den del af Brandts oprindelige byggeri findes stadig i museets kælder. På Brandts tid gik der fra søen en voldgrav rundt om hovedbygningen. Over en **vindebro** kom man til avlsbygningerne, som lå øst for hovedbygningen.

I 1725 kom Pederstrup i slægten Reventlows eje, men det var først da Christian Ditlev Frederik Reventlow blev ejer, at stedet rigtig blev kendt for sin landskabelige skønhed. Han og hans hustru, Frederikke, elskede livet på Pederstrup, og de tilbragte al den tid, de kunne afse, her. Dengang var der foruden den gamle hovedbygning tillige to beboelseshuse. "Det røde hus", som lå mod nord-øst og "det gule hus", som lå syd for den nuværende bygning med den lange side ud imod søen. "Det gule hus" har været en ganske statelig og rummelig bebyggelse. Den har uden tvivl rum-

Ved mange herregårde er der ofte en vandgrav rundt om hovedbygningen. For at forhindre fjender i at komme ind, havde man en **vindebro**. Det var en broklap, som kunne hejses op.

Tegning af Pederstrup ca. 1858 (ved Steen Estvad Pedersen).

met beboelse for de mange familie-medlemmer, som med årene var samlet ved Reventlows bord.

I 1813 gik Reventlow så i gang med at realisere sin drøm om et "landhus". Brandts gamle hovedbygning af bindingsværk blev revet ned og efter forslag og tegninger fra overbygningsdirektør C. F. Hansen opførtes nu et nyt

hus i **klassicistisk** stil. Det tog Reventlow hele otte år at opføre det. Dels manglede han ofte penge og dels var der problemer med at fremskaffe de rigtige materialer. Grundplanen fulgte fuldstændig Brandts hus, så det var en noget bunden opgave for C. F. Hansen. Men det blev et fornemt og stilfuldt hus, og i 1822 kunne han så endelig flytte ind.

Klassicismen var en mode indenfor kunst og litteratur. Også tøjmode og arkitektur var præget af denne stil. Man tog sit forbillede i oldtidens græske og romerske stil. Det var en stil, som gav udtryk for ro og ophøjethed.

I 1827 døde Christian Ditlev Frederik Reventlow, og grevskabet gik i arv til hans ældste søn Christian. Efter dennes død blev det hans søn Ferdinand, som kom til at bo på Pederstrup. I 1857 giftede han sig, og han besluttede sig for at ombygge og udvide farfarens hus. Han henvendte sig til tidens modearkitekt, Fr. Meldahl, som i 1858 fremlagde og fik godkendt sin plan. Til alt held havde Ferdinand betinget sig, at planen ikke måtte ødelægge hans farfars hus.

Meldahl løste opgaven på den måde, at han så at sige "pakkede" Christian

Ditlev Frederiks hus ind. Han tilføjede tårne og spir, balkoner og kviste. Resultatet blev, at bygningen var forvandlet til et "Torneroseslot", som slet ikke passede til det danske landskab. Men flot så det da ud.

I de følgende år bliver avlsbygningerne revet ned og flyttet længere øst på, og det giver plads til den park, som nu findes. Desuden kommer der i 1872 et nyt ridehus til. Det er bygget af en murermester C. P. Wienberg,

Arkitekt Fr. Meldahls ombygning af Pederstrup.

sandsynligvis efter tegninger af Meldahl. Ridehuset står der endnu, og det må anses for et af de bedre byggerier fra slutningen af 1800-tallet.

Men Christian Ditlev Frederik Reventlows minde levede stadig i 1938, hvor det var 150-året for ophævelsen af stavnsbåndet. En landsindsamling blev sat i værk for at skaffe penge til at føre Pederstrups hovedbygning til-

bage til sit udseende på statsminister Reventlows tid. Det skulle være et minde om hans fremsynede virke og kom til at rumme det museum, som vi nu kan glæde os over. Uheldigvis sluttede restaureringen kort efter, at Danmark blev besat under Den anden Verdenskrig, men man besluttede alligevel at åbne museet den 21. juli 1940.

Frihedsstøtten blev rejst i 1797 uden for Københavns Vesterport til minde om bøndernes frigørelse. Nu er byen vokset ud omkring den, så støtten i dag står midt i den myldrende biltrafik ved Hovedbanegården (efter radering af G. C. Schule 1803).

Litteraturliste

- 37.96 Ove H. Nielsen: Landsbyskolen på Lolland-Falster. (Museum Maribo, 1987, 24 s. ill.)
- 46.4 Lolland-Falsters Historiske Samfund. Årbog 1988. (168 s. ill.)
- 63.093 På herrens mark. – stavnsbånd eller fri. (Nationalmuseet, Brede 1988, 127 s. ill.)
- 70.86 V. Thorlacius-Ussing: Reventlow-Museet, Pederstrup. (Khv. 1971, 241 s. ill.)
96. Danmarks historie bd. 9. (Kbh. 1990, 383 s. ill.)
- 99.4 Claus Bjørn: Den gode sag. (Kbh. 1992, 344 s. ill.)
- 99.4 Frederikke Charlotte Reventlow: Vore opblomstrende Børn (Odense 1990, 42 s. ill.)

Illustrationsliste

Side 7:

Det Kongelige Bibliotek, København.

Side 26:

Kunstakademiets Bibliotek, København.

Side 23:

Ny Carlsberg Glyptotek, København.

Side 10, 35:

Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg, Hillerød.

Side 25:

Willemoesgårdens Mindestuer, Assens.

Side 6, 8, 12, 14, 17, 18, 19, 21, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 39, 40:

Reventlow-Museet, Pederstrup.

Side 30:

Pressefotograf Jan Knudsen, Nakskov.

Side 38:

Steen Estvad Petersen: Herregården i kulturlandskabet (København 1975).

Side 36:

F. Holm-Petersen og A. Rosendahl: Fra Sejlskib til Diesel.

